

**Täydennyspyyntö Finavian lentoaseman ympäristöluvan muuttamisaloitteeseen,
Itä-Suomen aluehallintovirasto**

37/58.581/2020

RAKYL § 209

Selostus: ISAVI/5240/2020

Itä-Suomen aluehallintovirasto on pyytänyt 18.11.2020 rakennus- ja ympäristölautakuntaa täydentämään aloitettaan lentokentän ympäristöluvan muuttamisasiassa ja toimittamaan täydentämisen sähköisessä muodossa aluehallintovirastolle osoitteella kirjaamo.ita@avi.fi viimeistään 31.12.2020.

Aloitetta pyydetään täydentämään seuraavasti.

1) Pyydetään tarkentamaan, millä tavoin toiminnasta aiheutuva pilaantuminen tai sen vaara poikkeaa olennaisesti ennalta arvioidusta. Aloitteen tekijää pyydetään yksilöimään esimerkiksi päästö- tai vaikutustarkkailujen tulosten perusteella näkemystään.

2) Pyydetään tarkentamaan ja perustelemaan, millä tavoin toiminnan ulkopuoliset olosuhteet ovat muuttuneet olennaisesti ympäristöluvan myöntämisen jälkeen.

Lisäksi aluehallintovirasto pyytää yksilöimään, millä tavoin ympäristölupaa tulisi muuttaa, esimerkiksi ilmoittamaan, mitä lupamääräyksiä ympäristölupaan tulisi lisätä.

Aluehallintovirasto toteaa, että jos lentokentän toiminta on muuttunut siten, että toiminnan päästöt ovat lisääntyneet ja myös niistä aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat lisääntyneet ympäristöluvan myöntämisen jälkeen, voi kyse olla toiminnan olennaisesta muuttamisesta.

Luvanvaraisen toiminnan olennainen muuttaminen edellyttää ympäristönsuojelulain (YSL) 29 §:n perusteella lupaa. Jos kyse on YSL 29 §:ssä tarkoitettusta asiasta, niin aluehallintovirasto ei ole toimivaltainen viranomainen velvoittamaan toiminnanharjoittajaa hakemaan ympäristölupaa.

Aluehallintovirasto on lupaviranomainen ja toimivaltainen viranomainen käyttämään hallintopakkoa on valtion valvontaviranomainen (YSL 175 §) eli tässä tapauksessa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

(Valmistelu: ympäristösuunnittelija Heidi Käyhkö puh. 044 417 4687)

Ympäristöpäällikön esitys:

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää täydentää Finavian Savonlinnan lentokentän ympäristöluvan muuttamista koskevaa aloitetaan seuraavasti:

Tarkennus 1

Lentokentän toiminnasta aiheutuva ympäristön pilaantumisen vaara poikkeaa ympäristöluvan myöntämisaikahetkestä (19.8.1998) olennaisesti **erityisesti vesistökuormituksen osalta**. Kiitoradan kuivatusojien kautta päätyy alapuolisiin Pellosjärveen ja Taipaleenjokea pitkin Kuhajärveen etenkin syksyllä 2019 pääosin turvemaille tehdyn kunnostusojituksen myötä kiintoainetta, humusta ja ravinteita sekä mahdollisesti haitallisia kemikaaleja.

Kiitoradan liukkaudentorjuntaan käytetään voimassa olevan **ympäristöluvan mukaan ureaa ja lentokoneiden jäänestoon propyleeniglykolia**. Luvan myöntämisen jälkeen kiitotien liukkaudentorjunnassa on kuitenkin siirrytty käyttämään **formiaattia**, jolla on erilainen ympäristövaikutus kuin urealla. Glykolin ja formiaatin käyttömäärät nousivat vuonna 2019 edellisvuoteen verrattuna. Liukkaudentorjunta-aineet sisältävät lisäaineita, joiden tarkemmasta koostumuksesta ei ole käytettävissä tietoja. Mikäli em. kemikaalit olisivat ympäristölle haitattomia, ei olisi tarvetta velvoitetarkkailulle. Ilmastonmuutoksen myötä kemikaalien käytön tarve tulee todennäköisesti lisääntymään.

Lentokentän ympäristöluvan kertoelmaosassa kerrotaan, että kiitotien eteläreunan salaojastot johtavat osin neljän imeytysojaston kautta eteläpuoliseen Pellosjärveen ja kiitotien pohjoisreunan salaojastot osin ponttipatojen kautta pohjoispuoliseen Kuhajärveen. Lupapäätöksessä ei ole annettu määräyksiä hulevesien käsittelystä ja johtamisesta. Kiitotien kuivatuksen kunnostusojitus toteutettiin syksyllä 2019 valtavilla avo-ojituksilla ilman patoja suoraan järveen.

Kunnostusojituksesta ei esitetty asianmukaista ojituseritystä Etelä-Savon ELY-keskukselle eikä Savonlinnan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle tai muille asianosaisille (mm. mahdollisille haitankärsijöille, Pellosjärven ja Kuhajärven rantakiinteistöjen omistajajille) varattu mahdollisuutta esittää näkemystään ojitushankkeesta. Lautakunnan saamien tietojen mukaan Savonlinnan lentoaseman päällikkö ilmoitti syksyllä 2019 tehdystä kunnostusojituksesta Etelä-Savon ELY-keskuksen valvontavastuussa olevalle

ympäristöasiantuntijalle vasta **ojetuksen jälkeen** paikallisten kiinteistön omistajien reklamoitua asiasta viranomaisille. Ojetusta oli perusteltu maanomistajan oikeudella kuivattaa maansa. Tällä perusteella asiassa **toimivalta olisi ollut vesilain perusteella Savonlinnan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena** toimivalla rakennus- ja ympäristölautakunnalla ottaen huomioon, että **lentokentän ympäristöluvassa ei ollut annettu määräyksiä kuivatusojituksesta.**

Mikäli ojetusasia on käsiteltävissä ympäristölupa-asiana, kuten Etelä-Savon ELY-keskuksen valvontayksikkö teki, on otettava huomioon, että **lupahakemusvaiheessa vuonna 1998 lentokentän kuivautusjärjestely oli suunniteltu kampaajastojen avulla siten, ettei vesiä johdeta suoraan vesistöön**, kuten pöytäkirjaliitteestä A käy ilmi. Koska lupahakemus sitoo luvan saajaa, ellei lupamääräyksissä ole toisin määrätty - kuten tässä tapauksessa ei määrätty - lautakunta katsoo, että **Finavia on poikennut laittomasti ympäristöluvastaan**. Etelä-Savon ELY-keskuksessa poikkeamista ei käsitelty ympäristönsuojelulainsäädännön edellyttämällä tavalla ja jätettiin **selvittämättä ojetuksen mahdolliset haittavaikutukset alapuoliseen vesistöön ja kuulematta mahdollisia haitankärsijöitä**. Kuhajärven rantakiinteistön omistajat ovat pyytäneet ELY-keskukselta ojetusta koskevaa hyväksymispäätöstä (lautakunnan tietojen mukaan sitä kuitenkaan saamatta, vaikka kyseessä ei voi olla salainen asiakirja). ELY-keskuksen valvontayksikkö on ilmeisesti vain **suullisesti siunannut** tehdyn kuivatusojituksen suoraan Pellojärveen kolmea kaivettua valtaojaa pitkin.

Liukkaudentorjunta-aineiden vaikutuksia Pellojärveen ja Kuhajärveen on tutkittu vuodesta 1978. Vuoteen 2002 saakka vesistötarkkailua tehtiin Mikkelin vesi- ja ympäristöpiirin (nykyisin Etelä-Savon ELY-keskus) 8.3.1984 päivätyssä kirjeessä hyväksytyn tarkkailuohjelman mukaisesti. Vuonna 1995 tarkkailuun lisättiin viides havaintopaikka, Kuhajärven syväne. Vuonna 2006 tarkkailusta jätettiin pois oja pisteet 6, 7 ja 10. Oja piste 9 siirrettiin toisaalle, sillä aiemmasta, noin 20 m päässä olevassa purkuojassa ei vettä virrannut riittävästi näytteenottoa varten (Savonlinnan lentoaseman ympäristövesien tarkkailuohjelma, 29.3.2007). Valumavesien seuranta ei ole kuulunut tarkkailuun.

Ojavesitarkkailussa seurataan kiitoradan matalimman osan sadeviemäreiden purkupisteiden 8 ja 9 vedenlaatua. Lentoaseman pintavesien tarkkailun vuosiraportin 2019 (päiväty 11.3.2020) mukaan oja vesinäytteet otettiin 2.4.2019 sulamiskauden alussa ja 2.5.2019 sulamiskauden lopussa. Pintavesinäytteet (kolme näytepistettä) otettiin 2.4.2019 ja 3.9.2019 Pellojärvestä sekä Kuhajärvestä kahdelta eri syvyydeltä.

Pellosjärven puoleisella ojavesipisteellä 8 vesi oli lievästi sameaa ja veden typpipitoisuudet viittasivat rehevään tai erittäin rehevään vedenlaatuun. Näytepisteen happitilanne oli tyydyttävä ensimmäisellä tarkkailukerralla ja välttävä toisella tarkkailukerralla. Sähkönjohtavuus oli lievästi kohonnut. Alkaliniteetin arvo ilmensi huhtikuussa välttävää puskurikykyä happamoitumista vastaan.

Kuhajärven puoleisella näytepisteellä 9 vesi oli toisella tarkkailukerralla lievästi sameaa. Ensimmäisellä tarkkailukerralla typpipitoisuus oli erittäin rehevien vesistöjen tasolla. Huhtikuun tarkkailukerralla happitilanne oli tyydyttävä ja sähkönjohtavuuden arvo oli hieman koholla. Alkaliniteetin arvo oli tyydyttävällä tasolla toukokuun tarkkailukerralla.

Huhtikuun tarkkailukerralla Pellosjärven sähkönjohtavuuden ja alkaliniteetin arvot olivat lievästi koholla, mikä luultavasti johtui hieman korkeammasta kloridipitoisuudesta.

Vuonna 2019 keskimääräiset ravinnepitoisuudet olivat näytepisteissä lievästi suurempia kuin edellisvuonna. Raportin johtopäätösten mukaan **liukkaudentorjunta- sekä jäänesto- ja poistoaineet saattavat olla syynä lievälle veden laadun heikentymiselle** (esim. veden lievästi heikentynyt happitilanne ja lievästi koholla olleet sähkönjohtavuuden arvot). **Vedenlaatuun tarkkailuvuonna on** raportin mukaan mahdollisesti **vaikuttaneet Pellosjärven valuma-alueella tehdyt ojitustyöt** rakennetun aitalinjan kuivattamiseksi.

Pellosjärven ja Kuhajärven rantakiinteistöjen omistajat ovat yhdessä tehneet lentokentän ojavesiä koskevan toimenpidevaatimuksen. Havaintojen mukaan **Kuhajärven vedenlaatu on heikentynyt** noin kolmen viimeisen vuoden aikana huomattavasti sinilevähaittojen vuoksi.

Tarkennus 2

Lentokenttää lähin yhteiskunnan vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue Seppäharju (0674051) sijaitsee lähimmillään noin 500 m etäisyydellä kiitotiestä, Kuhajärven takana. Itä-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt 3.11.2020 Savonlinnan Vedelle Seppäharjun pohjavesialuetta koskevan vesilain mukaisen luvan Seppäharju 1 pohjavedenottamon rakentamiseen ja pohjaveden ottamiseen. Seppäharju 2 pohjavedenottamon rakentamiseen ja pohjaveden ottamiseen on myönnetty lupa vuonna 2018. **Pohjavesialue on otettu yhdyskunnan vedenhankintakäyttöön lentokentän ympäristöluvan myöntämisen jälkeen.**

Lupamääräyksissä ei ole huomioitu lentokenttätoiminnan mahdollista pohjavesivaikutusta. Seppäharjun koepumppauksissa on osoittautunut, että otettaessa täydellä kapasiteetilla pohjavettä kapeasta har-

justa **harjun pohjaveden pinta painuu Kuhajärven vedenpinnan alapuolelle**. Näin ollen tilanteessa, jossa Kuhajärvessä on sinileväkukinta, Seppäharjusta yhdyskunnan vedenhankintatarpeisiin otettavan **vedenlaatu voi vaarantua sinilevien sisältämien myrkyllisten yhdisteiden takia**.

Yksilöinti, millä tavoin ympäristölupaa tulisi muuttaa

Savonlinnan lentokentän ympäristölupa on vuodelta 1998. Luvan myöntämisen jälkeen lähes koko ympäristönsuojelulainsäädäntö on uudistunut osin useampaan kertaan. Ympäristöluvan myöntämisen jälkeen muutoksia toiminnassa ovat olleet em. ojitusten lisäksi, kiitoradan liukkaudentorjuntaan ja lentokoneiden jäänestoon käytettyjen kemikaalien muuttuminen ja huoltokaluston polttoaineen tankkauspiste sekä ympäristössä pohjavedenotto. Myönteisiä muutoksia ovat olleet lentoaseman liittäminen Savonlinnan Veden vesijohtoon ja viemäriin sekä lentokoneiden melupäästöjen vähentyminen. **Lupa tulee päivittää vastaamaan voimassaolevaa ympäristönsuojelualan lainsäädäntöä ja muuttuneita olosuhteita toiminnassa ja ympäristössä.**

Lupapäätös on poikkeuksellisen niukka, siinä on annettu vain yksi lupamääräys. Lupa ei myöskään ole linjassa vastaavien muiden Suomessa sijaitsevien lentokenttien ympäristölupien kanssa.

Luvassa ei tarkastella toiminnan kokonaisvaikutuksia. **Lentokenttäalueelle on rakennettu huoltokaluston polttoaineen tankkauspiste, jolle ei ole annettu ympäristöluvassa lupamääräyksiä.** Toimintoilla on tekninen ja toiminnallinen yhteys, joten niiden ympäristövaikutuksia ja jätehuoltoa on tarpeen tarkastella yhdessä.

Lentokenttätoiminnasta on luvan myöntämisen jälkeen aiheutunut **luonnonolosuhteiden huonontumista ja vedenhankinnan vaarantumista toiminnan vaikutusalueella.**

Lautakunta huomauttaa, että ympäristönsuojelulain 52 §:n mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista;
- 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä;
- 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä;
- 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;

5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeistä toimista;

6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Nykyisessä ympäristöluvassa määräyksiä ei ole annettu.

Lisäksi ympäristönsuojelulain 66 §:n mukaan luvassa tulee antaa maaperän ja pohjaveden suojelua koskevia määräyksiä sekä 67 §:n mukaan määräyksiä viemäriin johdettavista jätevesistä.

Nykyisessä ympäristöluvassa määräyksiä ei ole annettu.

Ympäristölupaa tulisi muuttaa lisäämällä vähintäänkin em. lakisääteiset lupamääräykset.

Lupamääräyksiä annettaessa tulee ottaa huomioon mm. toiminnan alueelliset ominaisuudet (maanpinnan korkotaso), toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena (ml. polttoaineen jakeluaseman ympäristövaikutukset), ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimenpiteet.

Päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan (BAT). Lisäksi on otettava huomioon varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

Rakennus- ja ympäristölautakunta on ympäristönsuojelulain 23 §:n mukaisesti ilmoittanut lentokentän toiminnassa havaitsemistaan puutteista valtion valvontaviranomaiselle (Etelä-Savon ELY-keskus). Ilmoitus ei ole johtanut toimenpiteisiin.

Lautakunta pyytää Itä-Suomen aluehallintovirastoa ilmoittamaan toimivaltaisen viranomaisen, jonka kautta asian käsittelyä voidaan jatkaa, mikäli Etelä-Savon ELY-keskus ei ole halukas käyttämään hallintopakkoa ympäristöluvan olennaisen muuttamisen viereksiaamiseksi.

Päätös:

Esitys hyväksyttiin.

Toimenpiteet: Itä-Suomen aluehallintovirasto, kirjaamo.ita@avi.fi